

síly pochopitelně značný odpor. Pokračuje tím, že ukazuje, jak Sověti reagovali na vstřícnější postoj Willyho Brandta, kterýžto autorka označuje za hlavní předpoklad pro úspěch při dojednávání smlouvy. V další části Dannenbergová analyzuje a rozebírá celkový domácí a mezinárodně-politický kontext naplňování Ostpolitik v praxi. Zejména její pohled na mezinárodní pole a postoje sovětské strany je velmi přínosný.

Ve své analýze se pak Dannenbergová zaměřila téměř výlučně na vztahy s Moskvou a jiné rozměry Ostpolitik poněkud zanedbala. Pokud by zohlednila i jiné aspekty přístupu k sovětskému bloku jako širšímu celku států, knihu by to jistě obohatilo.

Petra Chalupová

Andreas Wirsching, ed., Das Jahr 1933. Die nationalsozialistische Machteroberung und die deutsche Gesellschaft. Göttingen: Wallstein Verlag, 2009. 284 s. Dachauer Symposien zur Zeitgeschichte. ISBN 978-3-8353-0512-0

Recenzovaný sborník vznikl v rámci projektu Dachauer Symposien zur Zeitgeschichte a navazuje na sympozium konané v listopadu 2009, jedná se o devátý díl v zatím desetisvazkové edici. Autoři sborníku z velké části působí na jihoněmeckých univerzitách (zejména zde figuruje Augsburg), což se projevuje i na tematickém zaměření příspěvků. Vedle jednoho oddílu věnovanému takřka zcela koncentračnímu táboru v Dachau se setkáváme s řadou textů, které popisují situaci v Bavorsku. Ve čtyřech tematických oddílech se celkem třináct autorů (včetně vydavatele A. Wirschinga, který napsal úvodní příspěvek) věnuje nacistickému uchopení moci v roce 1933 z různých perspektiv. První oddíl se pokouší analyzovat společnost, jež prošla zkušeností roku 1933 – a to jak ta „většinová“, tak ta viděná genderovou optikou. Druhý oddíl se zabývá politiky, stranami a elitami, v jejichž rukou spočívala moc a které měly sílu řídit a ovlivňovat dění. Zde je zpochybněno, zda vůbec bylo v jejich vůli se stavět proti přicházejícímu režimu. Třetí oddíl analyzuje represí a teror, a to jak z hlediska násilí jako donucovacího prostředku nacistů, tak z hlediska Dachau jako výstražné instituce. Ve čtvrtém oddílu se autoři věnují specializovanějším a z hlediska historiografie novějším tématům jako je struktura administrativního aparátu a možnost korupčního jednání v jeho rámci, postavení lékařů a zubařů ve společnosti a jejich účast na převratu, či sdružování bavorských učitelů v profesních spolcích a jejich postupnému zglajchšaltování do jediného sdružení.

Příspěvky analyzují situaci od začátku zhruba do poloviny 30. let. Autoři se dívají na společenské struktury, sociální prostředí, z něhož vyšli aktéři, čtou v denících a dopisech i těch, kteří nestáli v nejvyšších funkcích, analyzují vnitřní mocenské pohnutky a strategie aktérů a snaží se najít odpověď na otázku, jak je možné, že většinová společnost kapitulovala a víceméně bez odporu přijala nový režim, a ptá se, nakolik bylo toto determinováno prostředím, z něhož vzešli aktéři, nakolik prostředím, v němž se pohybovali, a nakolik propagandou či jinými (byť skrytě) donucovacími prostředky. Většina příspěvků používá

argument, že ti, kteří měli nějakou společenskou moc (církve, univerzity, akademici, velké podniky), měli také většinou důvody a pohnutky pro kolaboraci – ať už se jednalo o tiché akceptování, o snahu mít z celé věci vlastní prospěch či o pouhé plynutí s davem. Ti, kteří se stavěli na odpor, byli pro výstrahu ostatním buď rovnou zastřeleni, anebo odvedeni do koncentračních táborů (zde znovu funguje Dachau jako výstraha) a společnost o tom byla v tisku informována.

Sborník cenný pro odborné publikum rozšiřuje poznatky o roce, v němž proběhla „hnědá revoluce“. Témata jednotlivých příspěvků jsou úzce vymezena, o to koncentrovanější je pak jejich informativní hodnota. Poučenému čtenáři nabízejí možnost nahlížet na problematiku z více úhlů. Zároveň je zde v mnoha případech naznačeno, kudy by se mohlo ubírat další bádání.

Lucie Rýdlová

Kamil Janicki, ed., Źródła nienawiści: konflikty etniczne w krajach postkomunistycznych. Warszawa: Erica, 2009. 474 s. ISBN 978-83-89700-80-3

Skupina předních polských historiků a politologů, spolupracujících v rámci online historického polského portálu www.histmag.org, se rozhodla vytvořit soubor studií, které sjednocuje jedno téma – etnické konflikty v postkomunistických zemích. Jak už sám název napovídá, kniha si dává za cíl vysvětlit původ, historii a současnost etnických konfliktů regionu, mnohdy i s prognózami možného budoucího vývoje. Autoři si vybrali následující oblasti či státy: Kosovo, Gruzii, Abcházii, Jižní Osetii, Lotyšsko a Estonsko, Bělorusko a Krym. Etnické konflikty. Některé regiony či státy z výše zmíněných zná český čtenář z médií, jelikož konflikty v nich jsou, či nedávno byly, značně aktuální (Kosovo, Gruzie a Jižní Osetie, Abcházie), jiné se u nás reflektují již méně (pobaltské státy), Bělorusko a Krym mohou osoby problematice se nevěnující celkem překvapit, ale i tak se jedná o dle mého názoru výběr správný. Bezmála pět set stran je rozděleno logicky do třech hlavních částí.

První část je věnována Kosovu v období od počátku 20. století až do současnosti, ale nejrozsáhlejší část knihy tvoří kapitoly o Gruzii, Abcházii a Jižní Osetii. První kapitola přináší úvod do problematiky, nastiňuje vývoj oblasti za posledních několik století a zároveň je v ní představena role Gruzinců, dnešních obránců celistvosti vlastního státu. Další kapitoly se již konkrétně věnují nejprve Abcházii, kde došlo k hlavní eskalaci konfliktů v průběhu 90. let minulého století. Jihoosetský konflikt se taktéž táhne už od rozpadu Sovětského svazu, za eskalaci by se dala označit rusko-gruzínská válka v srpnu 2008. Při snaze o pochopení konfliktů vyvstává řada otázek, například kde se nachází prapůvod problémů, či jaká je současná role Ruska a Gruzie. Články a studie této části knihy se snaží najít komplexní odpovědi, nutno dodat, že celkem obsírně (čtenář leckdy při čtení „zavítá“ až do prvního tisíciletí po Kristu) a pro nikoliv základní pochopení problematiky dle mého názoru i celkem úspěšně. Ke cti autorům budiž též fakt, že nezastávají jednostranná stanoviska, naopak se snaží nahlížet na obě (v tomto případě spíše všechny) strany konfliktů značně kriticky a nezujaťe.